

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Apua arviointiin! Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit

9.2.2022

Outi Raunio-Hannula

Opetusneuvos, Opetushallitus

Titta Koivukoski

Uskonnon lehtori, Hiidenkiven peruskoulu

Suaad Onniselkä

Virka-apulaisrehtori, Puistopolun peruskoulu

Koulutuksen aikana

- Pidäthän
  - mikrofonisi suljettuna
  - kameran pois päältä.
- Kirjoita mahdollinen kommenttisi tai kysymyksesi chatiin (käymme kysymykset pääsääntöisesti läpi tilaisuuden loppuksi)

Näin varmistamme osaltamme, että kaikki osallistujat näkevät ja kuulevat koulutuksen sisällön.

Kiitos!

Tietoa arvioinnista - linkit

- Uudistettu OPS:n arviointiluku 6:
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen-arviointiluku-10-2-2020_1.pdf
- Uskonnon uudistettu päättöarviointi, kriteeritaulukko:
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Perusopetuksen%20p%C3%A4%C3%A4tt%C3%B6arviointin%20kriteerit%2C%20US.pdf>
- OPH:n uskonnon päättöarvioinnin tukimateriaalit:
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/uskonnon-paattoarviointin-tukimateriaalit>

Miksi päättöarvioinnin kriteerejä uudistettiin?

- Kriteerityön tavoitteita:
  - Selkiyttää arvioinnin kansallisia linjauksia
  - Parantaa arvioinnin **yhdenvertaisuutta** ja arvosanojen **vertailukelpoisuutta** -> saadaan koko maahan yhtenäisemmät arvioinnin periaatteet
- Prosessissa mukana OPH:n lisäksi opettajia, tutkijoita ja erilaisia sidosryhmiä

Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

- *Ohjata ja kannustaa* opiskelua sekä kehittää oppilaiden *itsearvioinnin* taitoja (**formatiivinen arviointi**)
- Määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut *tavoitteet* (**summatiivinen arviointi**)
- Arviointi kohdistuu
  - Oppimiseen
  - Osaamiseen
  - Työskentelyyn ja
  - Käyttäytymiseen (Huom! Arvioidaan erikseen, ei osana oppiainekohtaista arviointia.)

Perusopetuksen päättöarviointi summatiivisena arviointina (1)

- **Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein**
- Päättöarviointi kuvaa, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa **oppiaineille asetetut tavoitteet** oppimäärän päättyessä
  - tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin
- Arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä
- Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin

Perusopetuksen päättöarviointi summatiivisena arviointina (2)

- Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon **kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit** riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa
  - Käytännössä siis huomioitava kaikki vuosiluokkien 7-9 tavoitteet ja niiden arviointi!
- Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi **kompensoida** hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta

Perusopetuksen päättöarviointi summatiivisena arviointina (3)

- Arvioinnin **yleiset periaatteet** (luku 6.2) koskevat kaikkea arviointia:
  1. Arviointi on yhdenvertaista
  2. Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta
  3. Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista
  4. Arviointi on monipuolista
  5. Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin
  6. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Uskonto – monta oppimäärää, yhdet kriteerit

Uskonnon oppimäärät

- Oppimääräkohtaiset tarkennukset opetussuunnitelmiin (POPS 2014) on annettu kymmeneen oppimäärään
  - evankelisluterilainen, ortodoksinen, katolinen, islam ja juutalainen uskonto (2014)
  - adventistinen, bahá'í-, buddhalainen, helluntailiikkeen ja Krishna-uskonto (2020)
- Löydät opsit täältä: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
- Arvioinnin uudistuminen
  - Perusopetuksen arviointiluvun uusi määräys 11.2.2020, otettu käyttöön 1.8.2020
  - Päätösarvioinnin kriteerit annettiin 31.12.2020, käyttöön 1.8.2021

Päätöarvioinnin kriteerityö ja uudet kriteerit (1)

- Opetussuunnitelman perusteisiin ei ole tehty muutoksia oppiaineiden opetuksen tavoitteisiin eikä keskeisiin sisältöalueisiin
- Päätöarvioinnin kriteerit on muodostettu olemassa olevien opetuksen tavoitteiden sekä oppiaineiden keskeisten sisältöjen pohjalta
- Päätöarvioinnin kriteerit ovat edelleen yhteiset kaikille uskonnon oppimäärille
- Opetuksen tavoitteet ovat **kaikille yhteisiä tavoitteita**
- Tavoitteet ovat yhtä tärkeitä, mutta ne eivät ole yhteismitallisia oppiaineiden välillä eivätkä oppiaineiden sisällä (osa kumuloituvia)
- Oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka perustuu kriteereiden arvosanakuvauksiin

Päätöarvioinnin kriteerityö ja uudet kriteerit (2)

- Uusissa päätöarvioinnin kriteereissä on paikoin muokattu sekä arvioinnin kohdetta että arvosanan kahdeksan kriteereitä
- Opetuksen tavoitteista on johdettu oppilaan oppimisen tavoitteet (uusi sarake päätöarvioinnin kriteerimatriisissa)
- Kriteereissä alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin
- Huom! **Kriteerit eivät ole eritasoisia tavoitteita** vaan kuvaavat osaamista suhteessa päätöarvioinnin kriteereihin

Esimerkki uskonnon tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokkaistamisesta

- Hiidenkiven peruskoulu, Helsinki
  - 7. luokka: T1, T3, T4, T7, T10 (S2)
  - 8. luokka: T1, T2, T4, T5 (S1)
  - 9. luokka: T5, T6, T8, T9, T10 (S3)
- Kyseessä painotukset – ei sulje pois sitä, että käytännössä useat tavoitteet ovat läsnä useilla vuosiluokilla

Uskonnon kriteerit: Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9 (1)

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia **toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia.** Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. **Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.**

Uskonnon kriteerit: Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9 (2)

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, **kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet**. Päätösarvosanan muodostamisessa **otetaan huomioon kaikki** perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt **uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit** riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Uskonnon kriteerit: Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9 (3)

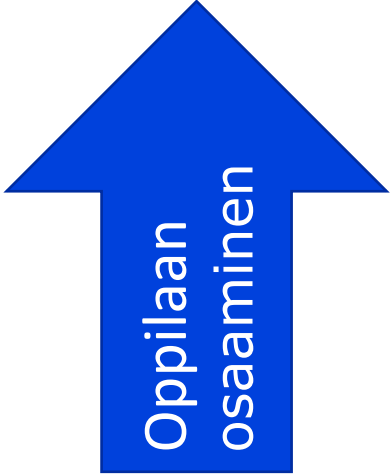
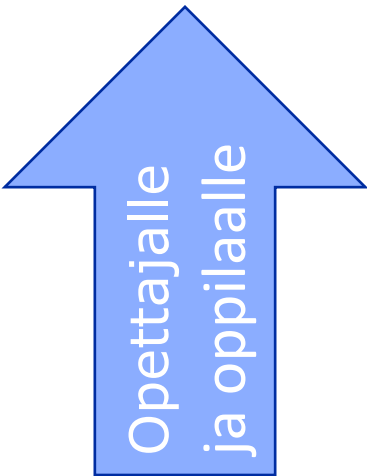
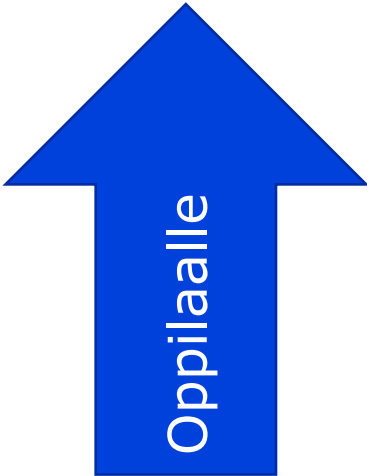
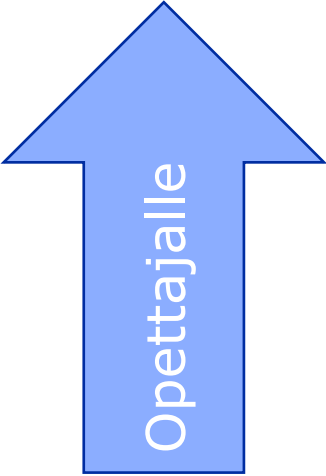
Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. **Paremmman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.** Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päätösarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa **alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.**

Päätösarvosanaa annettaessa **oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauxiin.** Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Arvosanan 5 kriteeri: Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.
---	--	--	---

Rakenne

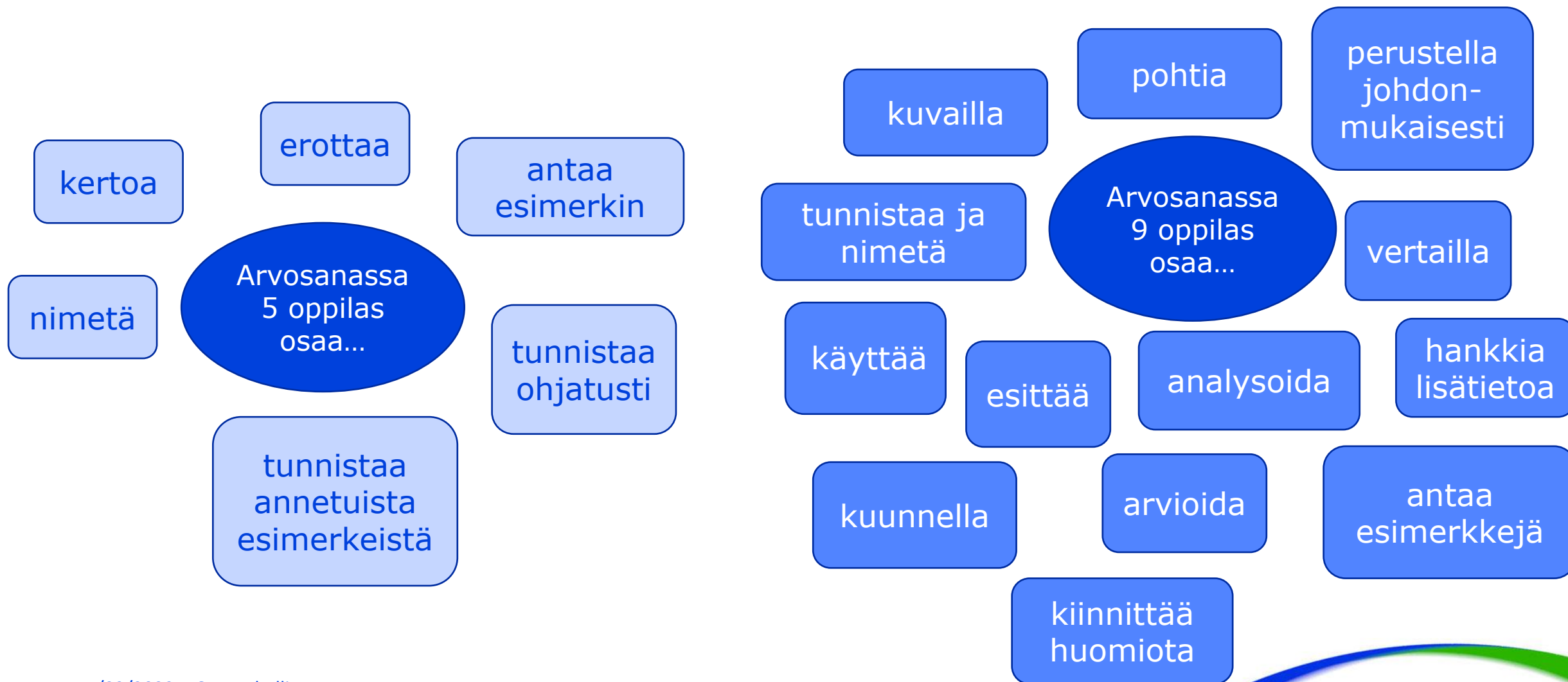

Päätösarvioinnin kriteerit uskonnossa: T1

Opetuksen tavoite	Sisältöalue	Oppilaan oppimisen tavoite (uusi)	Arvioinnin kohde (muokattu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7 (uusi)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8 (muutettu)	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9 (uusi)
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.

Uskonnon kriteereissä käytettyjä verbejä

Andersonin ja Krathwohlin taksonomia

	Muistaa	Ymmärtää	Soveltaa	Analysoida	Arvioida	Luoda
Faktatieto	T4: Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja. (A5)					
Käsitetieto	T6: Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. (A7)					
Menetelmätieto			T3: Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista. (A8)			
Meta-kognitiivinen tieto				T8: Oppilas osaa analysoida omia arvojaan... (A9)		

Erityisesti "uskonnon taidot" ovat kumuloituvia, tiedolliset tavoitteet ovat selkeämmin vuosiluokkakohtaisia

- Uskonnon ja kulttuurin lukutaito
- Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot
- Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot

Oppiminen

Näkökulmia arvioinnin suunnitteluun ja kriteereistä viestimiseen (1)

- Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin
- On hyvä suunnitella sekä koulun sisäistä että kotien kanssa tehtävää yhteistyötä arvioinnin osalta, esim.
  - miten varmistetaan arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa
  - miten toimitaan, jos opettaja vaihtuu eri vuosiluokilla
  - miten oppilaat ja heidän huoltajansa saavat tiedon arvioinnin periaatteista ja käytänteistä

Näkökulmia arvioinnin suunnitteluun ja kriteereistä viestimiseen (2)

- Arvioinnin suunnittelu osana opetuksen suunnittelua
- Omien arviointikäytänteiden reflektio, esim. anonyymit näytöt (?)
- Arvioinnin kriteereitä voi hyödyntää myös näyttötilanteiden suunnittelussa: miten saada esiin eri tasoista osaamista
- Arvioinnin suunnittelussa kannattaa hyödyntää OPH:n tukimateriaalia

Entä jos koulukieli ei ole oppilaan äidinkieli?

- Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaat kielitaidon taso *koulun opetuskielessä* sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen *tiedonalan kielessä*
  - Arvioinnin monipuolisuus korostuu
  - Pohditaan, mikä osuus kielellä on osaamisen osoittamisessa
  - Mahdollisesti kieleen liittyvien apuvälineiden kuten sanakirjan käyttö näyttötilanteissa
- Päätösarviointia lukuun ottamatta niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli, voidaan käyttää sanallista arviointia

Päätöarvosana ja päättötodistus

- **Päätöarvosana muodostetaan**, kun oppiaineen oppimäärän opetus päättyy.
- 9. vuosiluokan keväällä **annetaan päättötodistus**. Päättötodistukseen merkitään myös opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 vuosiviikkotunteina.
- Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään lukuvuositodistukseen, mahdollisiin välitodistuksiin ja päättötodistukseen muodossa **”uskonto/elämäkatsomustieto”** erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin.

Katsomusainetta vaihtaneen päättöarviointi

- Uudessa arviointiluvussa (6.8.3) todettu periaate: päättöarvioinnissa arvioidaan **se oppiaine/oppimäärä, jota oppilas viimeksi opiskellut**
  - Sitä, millä periaatteilla arviointi suoritetaan, ei tarkenneta
- Mahdollinen näkökulma: Oppilaalta ei voi edellyttää sellaisten oppisisältöjen hallintaa, joita hänen opintoihinsa ei aiemmin ole kuulunut ja joista hän ei ole saanut opetussuunnitelman mukaista opetusta (vrt. ”osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa *vuosiluokittain täsmennettyihin* tavoitteisiin”)
  - Katsomusaineissa huomionarvoista se, että perusopetuslain mukaan uskonnollisen yhdiskunnan jäsenyys vaikuttaa siihen, mihin oppimäärään oppilas osallistuu/siirtyy

Päättöarvosanan korottaminen ja arvioinnin uusiminen

- Oppiaineen oppimäärän hyväksytyä päättöarvosanaa **ei voi korottaa, paitsi** seuraavissa tapauksissa:
  - yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa (1 vvt) osoitetulla osaamisella (periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan)
  - **lisäopetuksessa tai erityisessä tutkinnossa** päättötodistuksen saamisen jälkeen.
- Jos kyseessä on oppiaineen oppimäärän hylätty suoritus, jolloin päättöarviointia ei voida suorittaa eikä päättötodistusta voida antaa, tulee oppilaalle varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta **korottaa saamansa hylätty arvosana**.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös **arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun**: koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Huoltajan tulee osoittaa pyyntö koululle kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!

